

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Kaidi Rammo
Viljandi Linnavalitsus
Kaidi.rammo@viljandi.ee
Linnu 2
71020, Viljandi

Teie 01.03.2024

Meie 18.03.2024 nr 5.1-5/7183-2

Vastus omaosalustasu suuruse kohta
erihoolekandeteenusel

Lugupeetud Kaidi Rammo

Täname päringu eest.

2024. aastal on omaosaluse summa suurus erihoolekande kogukonnaselamise teenusel 368 eurot inimese kohta ning riigieelarvest tasutav teenuskoha maksumus samal teenusel on 634 eurot inimese kohta.

Alates 1.aprillist sõlmitakse Sotsiaalkindlustusameti ja erihoolekande teenuseosutajate vahel uued teenuse osutamise lepingud, kus on sätestatud ka Õiguskantsleri soovitusliku iseloomuga punkt: „Teenuseosutajal on kohustus: Teavitada Sotsiaalkindlustusametit 2 (kaks) kuud ette majutusega Teenuste omaosaluse hinna muutmisest. Teavitus peab sisaldama põhjendatud kalkulatsiooni Teenuse saajalt küsitava maksimaalsest kõrgema omaosaluse hinna ja pakutavate lisahüvede väärtuse vastavuse kohta. Kalendriaasta jooksul võib Teenuseosutaja omaosaluse hinda suurendada kokku kuni 10 protsenti riigieelarve seadusega kehtestatud maksimaalse omaosaluse maksumusest, kui Teenuseosutaja ja Teenuse saaja või tema seadusliku esindaja vaheline leping ei sätesta teisiti“.

Nagu eespool kirjas, on tegemist soovitusliku suunisega. Kõnealusest lepingu muudatusest teavitasime ka teenuseosutajaid, sh Pahkla Camphilli Küla, 2023 aasta lõpus; lepingu projekt valmistati ette teenuseosutajatega koostöös. Muuhulgas oleme juhtinud teenuseosutajate tähelepanu ka Õiguskantsleri 27.04.2023 kirjale, milles Õiguskantsler kirjutab järgmist: „Hoolekandetasutuste elanike keskmise sissetuleku kasvu pole põhjust pidada omaosaluse tõstmise sisuliseks argumendiks, sest teenuse hind ei saa sõltuda sellest, kui varakas inimene on, vaid teenuse sisust.“ Kui teenuse saaja ja/või tema eestkostja kahtleb omaosaluse hinna suuruse põhjendatuses, võib ta paluda teenuseosutajalt selgitusi, kuidas on need tasud kujunenud. Teenuseosutaja saab teenusel olevatelt inimestelt lisavahendeid küsida vaid lisategevustele ja -teenustele, mida Sotsiaalkindlustusamet ei tasu erihoolekande eelarvest. Lisateenused peavad olema kirjalikult arusaadavalt ja üheselt mõistetavalt inimesele selgitatud.

Sotsiaalkindlustusamet ei teosta järelevalvet teenuse osutaja ja teenuse saaja vahel sõlmitavate lepingutingimuste üle, vaid kontrollib üksnes seadusest ja Sotsiaalkindlustusameti ja teenuse osutaja vahelist lepingu täitmist teenuse reaalsel osutamisel. Seetõttu ei saa Sotsiaalkindlustusamet otseselt keelata teenuse osutajal teatud tingimustega lepingu sõlmimist või öelda lõplikult, et leping on kehtetu vmt, kuna lepingulisi vaidlusi lahendab maakohus.

Siiski selgitame Teile üldiselt, et teenuse osutaja ja teenuse saaja vahel lepingu sõlmimisele kohaldub Võlaõigusseadus ning sellest tulenevalt ka lepinguvabadus, kuid kehtivad Sotsiaalhoolekande seadusest tulenevad erisused, mis puudutab erihoolekandeteenust. Lepinguvabadus tähendabki seda, et pooled võivad kokku leppida ükskõik milles, mis ei ole

vastuolus seadusega (nt antud juhul Sotsiaaltoetuste seadusega). Lisaks peavad võlasuhte pooled lähtuma hea usu ja mõistlikkuse põhimõtetest (VÕS § 6 ja 7) - võlausaldaja ja võlgnik peavad teineteise suhtes käituma hea usu põhimõttest lähtuvalt; mõistlikuks loetakse seda, mida samas olukorras heas usus tegutsevad isikud loeksid tavaliselt mõistlikuks, sh arvestatakse võlasuhte olemust ja teingu eesmärki, vastava tegevus- või kutseala tavaid ja praktikaid, samuti muid asjaolusid.

Lisaks märgime, et võlaõigusseaduse § 35 lg 1 kohaselt loetakse tüüptingimuseks lepingutingimust, mis on eelnevalt välja töötatud tüüplepingutes kasutamiseks või mida lepingupooled muul põhjusel ei ole eraldi läbi rääkinud ja mida tüüptingimust kasutav lepingupool (tingimuse kasutaja) kasutab teise lepingupoole suhtes, kes ei ole seepärast võimeline mõjutama tingimuse sisu. Kui antud juhul ei ole teenuse osutaja avatud läbirääkimisteks lepingu punktide või mõne punkti üle, loetakse neid lepingutingimusi, mille üle teenuse osutaja ei ole nõus läbirääkimisi pidama, tüüptingimusteks. VÕS § 42 lg 1 kohaselt on tüüptingimus tühine, kui see lepingu olemust, sisu, sõlmimise viisi, lepingupoolte huvisid ja teisi olulisi asjaolusid arvestades kahjustab teist lepingupoolt ebamõistlikult, eelkõige siis, kui tüüptingimusega on lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste tasakaalu teise lepingupoole kahjuks oluliselt rikutud. Ebamõistlikku kahjustamist eeldatakse ka siis, kui tüüptingimusega kaldutakse kõrvale seaduse olulisest põhimõttest – näiteks Sotsiaaltoetuste seadusest. VÕS § 42 lg 3 annab veel täiendavalt mittelõpliku loetelu, mida loetakse ebamõistlikult kahjustavaks tüüptingimuseks. Tühine tüüptingimus on algusest peale kehtetu ning poolelt ei saa nõuda selle täitmist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Lagle Kalberg
talitusejuhataja

Lagle Kalberg
53002295, lagle.kalberg@sotsiaalkindlustusamet.ee